

MEMÒRIA KERAS BUTI, Escola popular

Projecte de recuperació de sabers en relació a les fibres vegetals

L'Escola Popular Keras Buti ("fem coses" en romanó) és un espai on compartir i construir col·lectivament coneixement: sabers i "fers" vinculats a un territori i unes comunitats específiques;

sabers i "fers" que articulen una cosmologia, una manera de sentir i estar al món.

Alhora, des de l'Escola Popular Keras Buti s'exploren les maneres en què el coneixement i la

cultura poden articular-se amb formes d'economia que posin el sosteniment i la reproducció de la vida al centre.

L'escola desenvolupa actualment quatre línies de treball en revisió permanent:

- Alfabetització i pedagogia crítica
- Llengua i cosmovisió
- Recerca i creació amb fibres vegetals
- Ecosistema. Formes de fer història

La present memòria és un recull de les accions dutes a terme a partir de l'encàrrec de la Regidoria d'Educació de l'Ajuntament de l'Hospitalet, d'un projecte pilot en diverses escoles mitjançant el qual començar a generar espais d'aprenentatge i exploració de la cultura de la ruralitat i dels ecosistemes vegetals de forma situada.

Durant l'any 2019, el projecte s'ha desenvolupat en dues escoles, l'Institut Escola Gornal (barri Gornal) i l'Escola Pau Vila (barri Florida) amb els grups de cinquè i quart respectivament en dos períodes diferents: de març a maig de 2019 i d'octubre a desembre de 2019.

FIBRES VEGETALS és una projecte educatiu-cultural en el marc de l'Escola Popular Keras buti amb l'objectiu de desenvolupar un coneixement del medi en relació a les fibres vegetals i als sabers i les pràctiques que hi estan vinculades.

FIBRES VEGETALS_INSTITUT ESCOLA GORNAL

Març - Maig 2019

El procés de treball a l'Institut Escola Gornal es va vincular a la participació del centre en el programa Cultura emprendedora a l'escola (CuEMe), amb l'objectiu de sumar esforços i reforçar ambdues accions. Aquesta relació va facilitar el donar un sentit econòmic al procés de recerca i a les produccions amb fibres vegetals. Entre el 19 de març i el 21 de maig es van fer un total de 9 sessions cada dimarts de 15 a 16'30h amb els i les alumnes de 5è de l'escola en diferents fases:

1. Recerca en relació a les fibres vegetals del nostre entorn més proper i els sabers de la comunitat en relació a aquestes (4 sessions).

En aquestes primeres sessions, vàrem proposar diferents estratègies per a conèixer què són les fibres vegetals, on es troben i què podem fer amb elles si posem a treballar els sabers i les pràctiques pròpies del món rural: consultem bibliografia, explorem objectes ja produïts i n'imaginem les seves històries; fem derives i dibuixem cartografies del barri fotografiant, dibuixant i identificant la ubicació de certes plantes; elaborem un quadern d'exploradors.

2. Què podem fer amb les fibres: Aprendre l'ofici (2 sessions)

Amb la col·laboració de Rafaela Fernández, "Rafi", aprendrem col·lectivament la pràctica de fer cistells amb medul·la, mentre coneixem el perquè la comunitat gitana ha preservat aquest ofici fins l'actualitat, tot vinculant aquest saber a la seva memòria i a la memòria de moltes de les famílies del barri.

3. Fibres i contemporaneïtat (3 sessions)

En aquesta fase ens centrarem en la producció de cistelles com a part de la producció a la venda en el dia de les cooperatives escolars als mercats per part de la cooperativa “Los vendedores del Gornal”. S’han produït 43 cistelles petites i diferents polseres amb jute i boletes per a la seva venda.

Del procés de treball s’ha editat un fanzine que es pot consultar en aquest enllaç:

https://issuu.com/lafundicio/docs/fanzine_fibras_imprimir

Quadre resum:

Activitats	Dates	Participants
Fase I: 4 sessions. Exploració i recerca sobre fibres vegetals	19-26 de març, 2-9 abril sessions d’1:30h	15 nens i nenes
Fase II: 2 sessions. Aprentatge de la tècnica en cistelleria	23-30 abril sessions d’1:30h	15 nens i nenes
Fase III: 3 sessions. Producció de cistelles per a la venda	7-14-21 maig sessions d’1:30h	15 nens i nenes

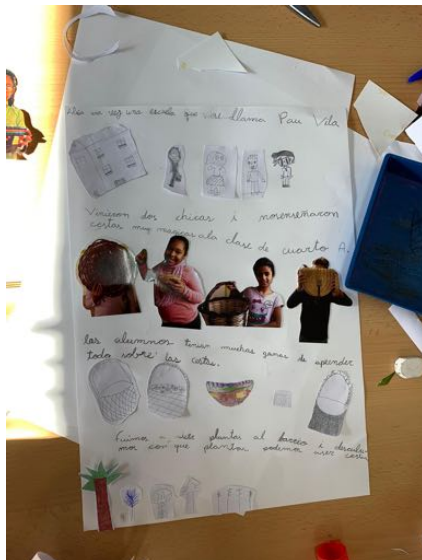
Conclusions:

A grans trets, la valoració de l’aplicació del projecte a l’INS-Escola Gornal és satisfactòria per totes les parts, en tant que ha permès connectar nens i nenes amb una memòria de la comunitat la qual habitualment no està present de manera tan situada a les aules escolars. Tot i que, certament, la primera fase de la proposta, més centrada en la recerca i l’anàlisi del que són les fibres vegetals, on són i què podem fer amb elles, té un enfocament eminentment pràctic, no s’ha aconseguit una vinculació tan forta amb les i els alumnes com en la segona i tercera fases. Amb aquestes, dedicades específicament en l’aprenentatge de les tècniques i en la producció de cistelles per a la cooperativa, s’ha establert una relació directa entre el treball manual i la memòria del barri a través de les històries de les seves famílies també reforçada per la presència de la Rafaela Fernández. No obstant, és important mantenir tots els aspectes del programa per tal de garantir que la pràctica, el fer, té un context. La vinculació del projecte al CUeME ha significat també la possibilitat de vincular aquestes pràctiques de manera directa a converses a l’entorn de diferents marcs econòmics generant consciència de les transformacions socio-culturals i econòmiques implícites en el que fem.

FIBRES VEGETALS_ESCOLA PAU VILA

Octubre – Desembre 2019

En aquesta sèrie de tallers amb estudiants de 4t es van posar diferents instruments a disposició dels i les alumnes per a desenvolupar sabers sobre la cistelleria, les plantes locals utilitzades en l'elaboració de cistelles i per a sensibilitzar sobre un coneixement que ja existeix al barri i sobre les possibilitats per activar aquestes habilitats avui en dia.

Fase 1. Recerca en relació a les fibres vegetals del nostre entorn més proper i els sabers de la comunitat en relació a aquestes (4 sessions)

En aquesta primera fase, es van exposar els objectius del projecte, es van cercar referents i es van escriure històries

inventades sobre cistelles. Es van crear quaderns de camp i materials gràfics per comunicar el projecte a les famílies amb la idea de buscar persones que puguin tenir coneixements en relació a les fibres vegetals per generar espais d'aprenentatge obert i intergeneracional a la Florida.

S'han fet dues sessions de deriva i cartografia de fibres als Blocs de la Florida, a Matacavalls i al Parc de les Planes.

Fase 2 Què podem fer amb les fibres: Aprendre l'ofici (4 sessions)

En aquesta fase, es treballa en la creació d'un fanzine que documenta i relata les recerques realitzades, tant a nivell de memòria col·lectiva en relació a les fibres, de mapeig sobre la riquesa vegetal del barri com de les diferents tècniques per a treballar les fibres que s'han posat en pràctica. El fanzine també recull l'experimentació amb les possibilitats de l'aplicació dels ecosistemes vegetals a nivell gràfic, amb tintats i estampacions. Es comença a aprendre la tècnica de l'encordat de cadires amb "seagrass" (alga marina) i la creació de cistelles amb medula.

Quadre resum:

Activitats	Dates	Participants
Fase I: 4 sessions. Exploració, comunicació i memòria de les fibres vegetals a la Florida	30 octubre, 5 novembre, 13 novembre i 18 novembre sessions de 2h	25 nens i nenes
Fase II: 2 sessions. Aprenentatge de la tècnica en cistelleria i encordat. Fanzine	25 novembre, 2 desembre, 9 desembre, 16 desembre. sessions de 2h	25 nens i nenes

Conclusions:

A falta de fer formalment una valoració conjunta amb l'escola sobre el procés de treball en relació a les fibres vegetals, podem afirmar que el projecte ha sigut satisfactori per a totes les participants. Les alumnes han participat amb ganes en les activitats proposades i han treballat per grups amb certa

autonomia, vinculant els nous aprenentatges a sabers familiars, fomentant la transferència de coneixement entre generacions diferents. El tema dels ecosistemes vegetals i els seus usos també ha obert altre tipus de converses en relació a la qualitat de l'espai públic en un dels barris més densos de la ciutat, situant una certa pràctica al barri i donant-li sentit.